

Írország pályán?

Artner Annamária

Amikor 2010 szeptemberében világhosszúvá vált, hogy az ír bankrendszer megmentéséhez nem elegendő az ír állam ereje, a kormánynak külső segítséghez kellett folyamodnia. Az ehhez szükséges felújított stabilizációs programot az Európa 2020 stratégiához kapcsolódó Nemzeti Reformprogrammal együtt 2011 áprilisában nyújtotta be az EU Bizottságának, amelyeket az el is fogadott.

2010. november 22-én Dublinban megszületett a megállapodás az Írországnak nyújtandó 85 milliárd eurós mentőcsomagról. A rendszeres felülvizsgálatok szerint az ennek feltételül szolgáló stabilizációs program teljesítése jól halad, így a soron következő részleteket mindig megkapja Írország.

A költségvetési kiigazítási terv értelmében az ír hiány 2015-ben a maastrichti kritériumoknak megfelelően három százalék alá csökken. Az adósság 2013-ban éri el maximumát (a Tanács 2011/326/EU számú határozatában szereplő előrejelzés szerint 120,3%), azután csökken.

A költségvetés GDP-hez viszonyított bevételei 2010 és 2015 között 0,5 százalékponttal nőnek, kiadásai pedig közel 29%-kal csökkennek. Az utóbbi arány azért jelentős, mert a 2010-es költségvetés egyszeri, extra nagy (a GDP 22,5%-ával felérő) kiadásokat tartalmazott. Ha az állami újraelosztás „rendes” menetét tükröző 2007. évi költségvetéshez viszonyítjuk a változásokat, úgy a kiadások GDP-arányos mértéke 2015-ig 1,1 százalékponttal

nő, a bevételeké pedig 1,7 százalékponttal csökken. Összességében tehát az állami újraelosztás mértéke a GDP-hez viszonyítva 0,6%-kal lesz kisebb.

Mindez azonban a költségvetés szerkezetének jelentős változását rejti. Bevételi oldalon a változások mögött a termelési és importadók, a társadalombiztosítási befizetések mérséklése és a jövedelemadók jelentős (a GDP-ben mérve 2010-2015 között 4,4 százalékpontos) növekedése húzódik meg. A kiadások bővülése pedig elsősorban a kamatfizetésnek tudható be. Ennek mértéke 2007 és 2015 között a GDP 1%-áról 6,2%-ára, vagyis 5,2 százalékponttal, 2010 és 2015 között pedig 2,9 százalékponttal nő, és az adóbevételek 20%-át emészti majd fel. Ezzel szemben áll a szociális biztonsági kiadások csökkenése, ami 2010 és 2015 között a GDP 4,7%-ával lesz egyenlő. A társadalombiztosítási kiadások ugyan növekednek 2007-hez képest (1,6 százalékponttal), ami a még 2015-ben is tíz százalékosra prognosztizált munkanélküliségből, valamint a növekvő nyugdíjkiadásokból adódik. A jóléti (családi és gyermekek utáni) juttatásokat ugyanakkor visszafogják.

Összességében 2008 júliusa és 2010 decembere között 14,6 milliárd euró mértékű kiigazítás történt. 2011-re a GDP 3,9%-ával felérő korrekció jutott. 2012-14 folyamán további, a GDP 5,9%-át jelentő kiigazítás következik be, amihez az EU Tanácsa 2011. július 12-i ajánlása szerint 2015-ben még további,

közelebről meg nem határozott, a GDP megközelítőleg 1%-át kitevő korrekció járul. Így 2015 végéig összességében a GDP 9-10%-át elérő korrekcióról beszélhetünk majd.

A tőkebecsalogatás szempontjából fontos és nemzetközi viszonylatban igen alacsony (12,5%-os) vállalkezési adóhoz nem nyúltak. A nemzetgazdaság fejlesztését ugyanakkor a Nemzeti Reformprogram szerint szektorspecifikus elképzelések szolgálják az export, a belső szolgáltatások, a turizmus, az élelmiszeripar, az oktatás, a szoftveripar, az építőipar, valamint a zöldtechnológiák területén. Fő növekedési ágazatként a terv az agráriumot, az élelmiszeripart, a turizmust és idegenforgalmat, a kis- és nagykereskedelmet, valamint az építőipart(I) jelölte meg. Az ír gazdaság erősségeit az információtechnológiai iparokban, az élettudományokban, a nemzetközi pénzügyi szolgáltatásokban (I), az élelmiszergazdaságban és az egyéb nemzetközi szolgáltatásokban látja. Előrebocsátjuk, hogy az alább bemutatott export szerkezeti tendenciák ennek az elképzelésnek némiképpen ellentmondanak.

A Reformprogram azt is tartalmazza, hogy mind az állami, mind a privát szektorban csökkenteni fogják az adminisztrációs és jogi költségeket, a bérleti díjakat, gyorsítják az eljárásokat (pl. a 15 napos fizetési kötelezettséget kötelezővé teszik az egész állami szférában), támogatják a technológiai infrastruktúra, főként az újgenerációs szélessávú hálózatok, az innováció fejlesztését. Minderre azonban máshonnan kell elvenni, hiszen a négyéves költségvetés a beruházási kiadások három milliárd eurós csökkentését írja elő.

A kormány elképzelései szerint a GDP növekedése 2012-ben két százalék körül, azt követően pedig tartósan három százalék körül alakul, és a növekedés húzóereje (mint a korábbiakban) az export lesz.

Az EU Tanácsa megfelelőnek tartja a felújított ír stabilizációs program makrogazdasági előrejelzéseit, a költségvetési kiigazítás tervezett ütemét és lépéseit, de – különösen a nyugdíjkiadások várható növekedése miatt – a Bi-

zottsággal együtt továbbra is magas kockázatúnak ítéli a költségvetés hosszú távú fenntarthatóságát („*the risks with regards to long-term sustainability of public finances appear to be high*”).

A lakosság láthatólag viszonylag jól tűri a megszorításokat. Az ír statisztikai hivatal adatai szerint csak 2009 negyedik negyedében volt nagyobb tiltakozóhullám, akkor 266 ezren (egész 2009 folyamán 278 ezren) vettek részt „üzemi vitákban” (*industrial disputes*). Azóta a résztvevők száma ismét a válság előtti szintre, sőt 2010-ben az alá esett (511 fő a válság előtt jellemző évi néhány ezerrel szemben). Az ír népre azonban nem is jellemző, hogy sztrájkok, tüntetések formájában fejezze ki nemtetszését. Ehelyett a gazdasági viszonyok rosszabbodása esetén, aki teheti, elhagyja az országot.

Az 1990-es évekig jellemző negatív migrációs egyenleget a konjunktúra idején fokozatosan növekvő nettó bevándorlás váltotta fel, amely 2006-2007-ben 70 ezer fő körül érte el csúcspontját. A bevándorlók között sok volt a hazatelepült ír. A válság hatására azonban ismét meglódult az emigráció. 2009-ben ismét több ember hagyta el az országot, mint amennyi oda érkezett: a nettó kivándorlás 7.800 főt tett ki. A trend ezt követően tovább romlott, a nettó kivándorlás 2010-ben és 2011-ben is meghaladta a 34 ezret. 2011-ben 42,3 ezer bevándorlóval szemben 76,4 ezren hagyták el az országot. Ami igazán fontos, hogy a kivándorlók egyre nagyobb hányada (2011-ben 53%-a) ír.

A kilábalási elképzeléseket az exportra építik. Az áruexport a 2008-as és 2009-es csökkenéssel szemben 2010 folyamán valóban nőtt is, mégpedig közel 6%-kal, s ezzel ismét elérte a 2007-es szintet. 2011-ben a növekedés folytatódott, bár kisebb ütemben. 2011 első nyolc hónapjában, a megelőző év hasonló periódusához viszonyítva az exportérték 4%-kal emelkedett.

2010-ben az ír kivitel 60%-át a vegyi anyagok adták, ezen belül 46%-ot az orvosi és

gyógyszeripari termékek, 36,5%-ot a szerves vegyi anyagok tettek ki. 2010-ben az előbbi az ír árukereskedelmi többlet 48,2%-ával ért fel, utóbbi pedig a teljes ír exporttöbblet 39,3%-át adta. Az export húzóágazatai 2011 első nyolc hónapjában is az orvosi, gyógyszeripari termékek, valamint az organikus vegyi anyagok voltak, ezek kivitele 2010 ugyanezen időszakához képest rendre 11 és 9%-kal emelkedett. A számítógépes felszerelések kivitele ugyanakkor 12%-kal visszaesett.

2011 első nyolc hónapjában az előző év azonos időszakához mérve az ír teljes import volumene csökkent, értéke viszont 7%-kal nőtt. A húzóágazatok ugyanazok voltak, mint az export oldalán, jelezvén, hogy Írországból továbbfeldolgozás folyik.

Írországnak azonban alig vannak saját gyógyszeripari termékei. Egyetlen jelentős cége az Elan volt, amely a legutóbbi időkig az USA-ban végezte termelésének zömét. Ám 2011 szeptemberében ezt a vállalatot felvásárolta az amerikai Alkermes, és dublini székhellyel létrehozta az Alkermes Plc.-t. Az utóbbi hónapokban más külföldi gyógyszeripari cégek is bővítették termelésüket Írországból: a Pfizer 200 millió dolláros befektetéssel fejlesztette Dublin környéki üzemét, az MSD új telephelyeket nyitott az országban, egy 70 fős K+F-részleget. Írországból képzett munkaerővel ellátott kiszolgáló ipar támogatja a gyógyszeripari multik helybeli tevékenységét. 2011 első nyolc hónapjában az előző év hasonló időszakához viszonyítva az orvosi, gyógyszeripari termékek importja 20, az organikus vegyi anyagoké 33%-kal nőtt. Az ír orvosi és gyógyszeripari export importtartalma 26%, a szerves vegyi anyagok esetében ez az arány 39%.

Az exportvezérelt pályával kapcsolatban intő jel, hogy az ír export növekedése romló cserearányok mellett megy végbe. A cserearány 2010 májusa óta különösen meredeken romlott, 2011 első nyolc hónapjában nagyobb mértékben, mint 1990 óta bármelyik évben.

2011 első nyolc hónapjában az ír export 52%-a az USA, az Egyesült Királyság és Belgium piacaira került. Az USA-ba irányuló export 8%-kal, Franciaországba 12%-kal, Németországba 5%-kal nőtt. A fő importpartnerek az Egyesült Királyság, az USA és Németország, ezek összesen az import 53%-át adták.

Írország gazdasága tehát továbbra is nagyban függ a külvilágtól. Jövőbeli exportvezérelt fejlődése, így az adósságcsökkentés és a költségvetési kiigazítás is attól függ, hogyan képesek a válsággal megbirkózni fő kereskedelmi partnerei, ahonnan nagyrészt az írországi termelést végző tőke is érkezik.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról